

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק י"ח שיחה ה' לפרשת שלח

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון סב (תשל"ז)

ד. בליקוט שלח ש.ז. סי"ד מביא דעת הנודע ביהודה שיש
ב' ענינים במדות חלה א) מפקיע זיין דעם איסור סבל פון
דער עיסה, וואס דערמיט ווערט עס מותר באכילה. ב) דער עיקר
מצוה - געבן דא צום כהן. ומבאר שהחילוק ביניהם הוא
דלהפקיע השם דטבל אין לו שיעור משא"כ המצוה של נתינת
חלה לכהן שיעורו כדי נתינה.

ובהערה 19 וז"ל: וכבר העירו מתוס' רי"ד ספ"ב
דקדושין וכו'.

ויש להעיר מהמהר"ם חלאוה פסחים (ל"ב, ב.) ד"ה ואין
נתינה פחות משה פרוטה, וז"ל: ואמרינן נמי חטה אחת פוטר את
הכרי אע"ג דכתיב ב' חתן לו... ותרומה מידי טבל הוא דפטר לה
אבל מצוות נתינה ודאי לא קיים.

מאיר יצחק אסי

ה. בלקו"ש פ' שלח ש.ז. ס"א מקשה: בשלמא זה שרש"י מפרש
מהו כתרומת גורן היינו שלא נאמר בו שיעור הרי זה מובן,
אבל למה המשיך לפרש אבל חכמים נתנו שיעור כו', ואח"כ מוסיף
(בקושיא ד') עוד יותר שלכאו' רש"י סותר א"ע, שבתחילה מפרש
שמה דכתיב כתרומת גורן מוכח שלא נאמר בו שיעור ובאופן
כזה דוקא וכן תרימו אותו, שכן צריכים להפריש החלה ואח"כ
כתב רש"י אבל חכמים נתנו שיעור.

ומבאר בזה: מ"כתרומת גורן" משמע שגם משהו מספיק
בהפרשת חלה ועפ"ז א"מ בפשט"מ שהרי בהכתוב "ראשית עריסתכם
חלה תרימו תרומה" מפרש רש"י תלקח חלק א' תרומה לשם ה' וחלה
הוא טוריטל בלע"ז (א קוכן), ולפי"ז קשה איך אומרים שאין
בו שיעור בהפרשה כתרומת גורן הרי כתיב חלה שיש בו שיעור
ולכן מוסיף רש"י שאף שלא נאמר בו שיעור אבל (היות שתורה
נקראת חלה - טוריטל בלע"ז לכן) חכמים נתנו שיעור היינו
שחלה מראה על איזה חשיבות שצ"ל בחלק הנתרם ולכן נתנו החכמים
שיעור גם בכמות. ע"כ, עיי"ש.

ולפי תירוץ זה מוכרח שאין הפי' בחרומת גורן היינו
אפי' משהו שהרי א"כ עדיין אינו מתורצת הטחירה דלעיל בין זה
שכ' חלה שמראה על חשיבות ובין תרומת גורן שמראה על אפי'
משהו.

ולכן בודאי אין הכוונה בחרומת גורן אפי' במשהו כנ"ל,
רק בההו"א הי' יכולים לומר כן, אבל מאחר שכתיב חלה - טוריטל
כו' היינו חשיבות מוכח שאין הכוונה בחרומת גורן היפך מזה,
אלא כתרומת גורן פי' הוא: בשיעור בכמות לא נאמר התורה שיעור,
וזה שהתורה כ' חלה, היינו חשיבות, מדובר היא באיכות וכל'
השיחה "א געוויטע חשיבות... ניט קיין פירורין וכיו"ב". ועל
יסוד זה נתנו החכמים שיעור גם בכמות, אבל תרומת גורן - שלא
נאמר בו שיעור פי' שלא נאמר בו שיעור רק בכמות. וזהו
כוונת רש"י כאן שהפי' תרומת גורן הוא לא נאמר בו שיעור
בכמות אבל חלה מראה על שיעור באיכות, ולכן נתנו חכמים שיעור
גם בכמות.

[ובדא"ג: אין לשאול, מאחר שכוונת רש"י הוא לתרץ הסתירה
בין "חלה" ו"תרומת גורן" הי' לו רק לומר שההפרש הוא בין כמות

ואיכות ולמה הביא בכלל הענין דחכמים נחננו כו', אבל אין זה שאלה שהרי כוונת רש"י הוא (לבד לתרץ הסתירה בין "חלה" ו"תרומת גורן") גם לבאר להבין חמש למקרא מהו השיעור בחלה ולכן פירש"י כתרומת גורן - לא נאמר בו שיעור וע"ז מקשה הבין חמש למקרא והרי כתיב חלה - טורטי"ל וכו' שמראה על שיעור וע"ז מתרץ רש"י סוה"נ חכמים בפועל נחננו שיעור וכו'.

אך צ"ל: לאחר כל הביאור בהשיחה עדיין א"מ להבין חמש למקו במה מחבטא ה"תרומת גורן כן תרימו" - בהפרשת חלה מאחר שהפועל החכמים נחננו לו שיעור ונמצא לפי זה דזה שלא נחננו התורה שיעור הוא רק בכמות, וזהו הכוונה ב"תרומת גורן".

אבל עדיין אינו מובן דכיון דכתיב כן תרימו אותה כתרומת הגורן, דוחק לומר ובפרט בפשט"מ - שבתורה כתב כך, רק לשלול שיעור בכמות ע"פ תורה כמ"ס בהערה * 12 שהרי בפשט"מ - "כן תרימו אותה" הוא ציווי מיוחד באופן ההפרשה, וא"כ עדיין אינו מתורץ קשיא ד' בהשיחה שיש סתירה ברש"י מהתחלתו לסופו שמאחר שכתב כתרומת הגורן שאין לו שיעור אין יכול להיות שחכמים נחננו בה שיעור.

ובאמת יש לתרץ בדא"פ ש"תרומת הגורן" מחבטא בזה שאפי' החכמים אין נוחנים בה שיעור קבוע כמו חלה בקרבנות (עיי' בהערה 11) אלא שהשיעור הוא ביחס להעיסה - ע' בס"ג בהשיחה - כלומר שאין לו שיעור קבוע אפי' בכמות שזה מחאים עם מש"כ בתורה כתרומת הגורן וממילא מתורץ הקשיא הנ"ל - .

אבל לפי זה העיקר חסר מן הספר ואין זה מפורש בהשיחה שזהו הכוונה בחורה ב"תרומת הגורן".

(וע"פ הירץ הנ"ל יובן בסוב ס"ג מה שצריך רש"י להביא ע"פ פשט"מ שיעורים של חלה שהן יחס אל העיסה, דלפי הנ"ל כיון דהפסוק "כתרומת הגורן" שולל שיעור קבוע בחלה כמו קרבנות, ומחייב שאם יש שיעור, אינו קבוע הוא, אם כן הוצרך רש"י להביא את השיעורים דחלה כל אחד לפי גודל העיסה, אבל כנ"ל העיקר חסר מן הספר.)

אחד מהתמימים

1. בליקוט הנ"ל מפרש דזה שכתב רש"י "אבל חכמים נחננו לו שיעור" (עיי' בהערה לעיל מה ששקו"ט בזה) שמקורו הוא ממה שכתב בתורה "חלה תרימו תרומה" דההבנה של חלה מראה שיש לו איזה חשיבות (באיכות) וכפרש"י "טורטי"ל בלע"ז" שאינו יכול להיות פירורין, ולכן החכמים נחן לחלה שיעור קבוע (בכמות).

וצ"ב: מהרש"י שבפסוק שלאחרי זה, על מה שכתוב "תחנו לה" תרומה" (שלח ט"ו, כ"א) ומפרש רש"י "לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תחנו שיהי' בו כב' נתינה". וא"מ הרי לפי הביאור בהשיחה אין בו שיעור מן התורה בהפרשת חלה וכתוב זה דתחנו מדובר בהפרשת חלה כדמוכח בסס"ה, ודלא כהנודע ביהודה לפי רש"י זו ואין כתב רש"י כאן שיש שיעור בהפרשת חלה כדי נתינה דזהו בסתירה למה שכתב לפני זה, וכקושית הרא"ם.

(ומה שמתרץ הרא"ם שזה שכתב "תחנו לי" הוא רק אסמכתא בעלמא משא"כ מדאורייתא אין בה שיעור, אינו מובן כלל ע"פ פשט"מ לבן חמש למקרא, כמובן).

ואע"פ שמבואר בהשיחה דמכיון שנאמר בהתורה "חלה תרימו תרומה" מראה שיש שיעור לחלה באיכות, שצריך להיות לו איזה חשיבות, ולכאורה ע"פ ז' ה"י יכול לפרש כוונת רש"י ד"כדי" נתינה הוא שיעור באיכות כמו חלה אלא דע"פ זה א"מ למה כתב רש"י "לפי שלא שמענו" הרי כבר שמענו שיעור "חלה", ומהו כוונת השיחה: און דאס וואס דער פסוק זאגט עס איבער נאכאמאל של "תחנו"...איז עס נאר "לפי שלא שמענו וכו'" ווי רש"י איז מפרש אויפן פסוק.

וע' בלקו"ש ח"ח (שמציין בהערה 25 כאן) ע' 34 הערה 24 שמפרש ע"פ פשט"מ שההפרשה בחלה צ"ל בכדי נתינה, שבהחיות ההפרשה כבר נכלל החיוב דנתינה, וזהו כוונת רש"י במש"כ לפי שלא שמענו וכו' ובשוה"ג שם כתב (אלא ששיעור זה הוא מצד הנתינה, ולא מצדההפרשה עצמה ועפ"ז מיושב קושית הרא"ם שם). וכ"ז הוא בפשט"מ כנ"ל. ועפ"ז א"מ דכאן מפורש ע"פ פשט"מ שגם הכתוב ד"תחנו לה" קאי בהפרשה מצד עצמו שזהו הכוונה בהפסוק "תרומה לה" – ולא מצד הנתינה שבהפרשה כבלקו"ש שם.

אבל ע"פ הלקו"ש שם אפ"ל, שהכוונה דרש"י "לפי שלא שמענו וכו'", אינו ליתן שיעור בכמות שלא שמענו לפנ"ז, דלפנ"ז שמענו רק שיעור באיכות "חלה" וכאן מוסיף שיש שיעור שם באיכות, דזהו בסתירה ל"תרומת הגורן" אלא הכוונה הוא ליתן שיעור בההפרשה "בכדי נתינה", והיינו כלשונו שם שהוא מצד הנתינה, ובטגנון אחר קצת גם לפני שכתב התורה "תחנו" ידעינן שיש שיעור באיכות בהפרשת חלה. אבל שיעור זה הוא מצד ההפרשה עצמו ומה שמוסיף הפסוק ד"תחנו" (אףשמבואר ג"כ רק בשיעור באיכות) הוא דהשיעור הזה הוא מצד הנתינה.

ובזה מיושב קושית הרא"ם כמבואר בלקו"ש שם.

אבל עדיין א"מ מש"כ "לפי שלא שמענו" דלפי השיעור
באיכות שמענו ורק כאן מוסיף ששיעור זה הוא מצד הנתינה ומהו
הכוונה ברש"י דלא שמענו שיעור לחלה (כיון שכאן הכתוב ג"כ
מדובר בשיעור באיכות כמו הפסוק "חלה"). וצ"ע.

נח פאגל

קובץ הנ"ל גליון סג

ז. בלקו"ש שלח ש.ז. בהערה 11 מבאר מדוע לא פירש
רש"י (במקומות שנשמנו בהערה זו) דחלה היינו "טורטיל",
ולהעיר מחצוה כס, ב. שגם שם לא פירש "טורטיל".

הנ"ל

קובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 גליון עד (תשל"ז)

ב. בלקו"ש שלח ש.ז. ס"ד מביא חידוש הנו"ב (שו"ת
מהדו"ת יו"ד סר"א) ליישב הסתירה בדברי רש"י מפסוק טו,
כ. "שלא נאמר בה (בחלה) שיעור. . "עמ"ש (שם כא)
". . שיהא בה כדי נתינה": שבכדי לתקן העיסה מטבל לא
נאמר בה שיעור, אולם בכדי לקיים מצות נתינה לכהן,
צריך שיהא כדי נתינה,

ובס"ה דוחה דבריו, דע"פ הנ"ל (בשיחה שם) הרי לשיטת רש"י בפש"מ גם בהפרשה מדאורייתא מחייב חשיבות ושיעור "חלה - טורטי"ל ואינו מספיק משהו ופירורין וכיו"ב. ומ"ש רש"י עה"פ "תתנו לה" תרומה - שיהא בה כדי נתינה", אין הכוונה לפעולת הנתינה לכהן אלא כמ"ש "לה" תרומה" היינו ג"כ מצות הפרשה תרומה לה". ע"כ. ע"ש באריכות.

ולהעיר שבלקו"ש ח"ח נשא בשוה"ג הב' דההע' 24 (צויין בהע' 25 כאן) עמ"ש רש"י שצ"ל כדי נתינה ". . . אלא ששיעור זה הוא מצד הנתינה, ולא מצד ההפרשה עצמה ועפ"ז מיושב קושיית הרא"ם שם" עכ"ל,

ובפשטות הכוונה הוא לקושיית הרא"ם בדברי רש"י הנ"ל דסתרי אהדדי (המובא בס"ד שם) והיישוב ע"ז הוא לכאן כתירוץ הנו"ב הנ"ל ודו"ק, (רק שבזה שכתב הרמב"ן שנתינה והפרשה הוי ב' מצוות כותב (בהע' 25 דלקו"ש שלח ש.ז.) שהכוונה בשוה"ג הנ"ל הוא לב' פעולות - כי גם הנתינה לכהן אינו מצוה בפ"ע, וראה הע' 19).

ואילו בלקו"ש כאן שולל פירוש הנו"ב ברש"י דילן וצ"ע.

(2) מ"ש שע"פ פש"מ הפירוש בפסוק "תתנו לה" תרומה" הוא הפרשה, ובהע' 22: והרי רש"י השמיט "לכהן" וכו' עיי"ש, יש להעיר דמצאנו עד"ז גם במרגניתא טבא (שהוא ע"ד ההלכה) על ספר המצוות להרמב"ם שרש י"ב, וז"ל "ואני תמיה שמונה הרמב"ן מצות נתינת החלה מפסוק וראשית עריסותיכם תתנו לה" תרומה, הא לא כתיב לכהן אלא לה", ואי מיתורה דקרא יליף, הא האי קרא נדרש ממש כל תיבה וכו'".

וראה גם צפנת פענח הל' ברכות פי"א הי"ג "ועי' תוס' בכורות דף יא ע"א משמע שבשעת ההפרשה מקרי ג"כ גדר נתינה דזכו בו הכהנים ועיין נדרים ד' פ"ד ע"ש עכ"ל.